

บทที่ 1

บทเ้า

สมุนไพร ตามพระราชบัญญัติ หมายถึง ยาที่ได้จากพืช สัตว์และแร่ธาตุ ซึ่งยังไม่ได้ผสมหรือแปรสภาพ เช่น พืช ได้จากส่วนของ ราก ต้น ใบ ดอก ผล (เพয়ার เหมือนวงศ์ญาติ, 2527)

สมุนไพรไทย เป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างหนึ่งของประเทศ วิธีการเลือกใช้สมุนไพรในการรักษาโรคของบรรพบุรุษไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นศาสตร์ที่ล้ำลึก และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า แต่เนื่องจากการเผยแพร่หลักการแพทย์แผนปัจจุบันจากประเทศในซีกโลกตะวันตก ซึ่งเริ่มเข้ามาในประเทศไทยในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 นั้น มีผลให้การแพทย์แผนโบราณเสื่อมความนิยมลง และทำให้ความรู้ที่ได้สืบทอดมาแต่สมัยดึกดำบรรพ์นั้นขาดช่วงลงอย่างน่าเสียดาย แต่อย่างไรก็ตามประชาชนจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อยู่ในชนบทห่างไกล ซึ่งอิทธิพลของการแพทย์แผนตะวันตกเข้าไปไม่ถึง ยังคงเลื่อมใสการแพทย์แผนโบราณและใช้สมุนไพรไทยรักษาโรคในยามเจ็บป่วยอยู่เสมอ เพราะสมุนไพรไทยสามารถเตรียมได้ง่าย ใช้สะดวก ปลอดภัย และใช้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ทั้งยังเป็นการประหยัดรายจ่ายอีกด้วย เพราะมีการปลูกกันทั่วไปภายในบ้าน

สมุนไพรขับปัสสาวะ เป็นสมุนไพรที่ช่วยขับถ่ายน้ำออกนอกร่างกายเพิ่มขึ้น มีข้อบ่งใช้สำหรับอาการขัดเบาที่ไม่รุนแรง ซึ่งเกิดจากนิ่วขนาดเล็กในไตหรือท่อไตที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบัน และไม่ต้องรักษาโดยการผ่าตัด สมุนไพรขับปัสสาวะเพิ่มจำนวนปัสสาวะทำให้นิ่วขนาดเล็กหลุดออกมาได้ แต่ไม่มีผลในการทำลายก้อนนิ่วที่มีอยู่ สมุนไพรขับปัสสาวะเหล่านี้ ได้แก่ กระเจี๊ยบแดง ขลุ่ สับปะรด หญ้าคา ฯลฯ (เสงี่ยม พงษ์บุตรอด, 2519) สมุนไพรบางชนิดได้ทำการพิสูจน์โดยการทดลองแล้วว่า มีฤทธิ์ตามที่มีการเชื่อถือกันจริง เช่น กระเจี๊ยบแดง ได้มีการทดลองโดยใช้กลีบดอกกระเจี๊ยบแดงแห้งบดเป็นผง 3 กรัม ชงน้ำเดือด 1 ถ้วยแก้ว (250 มิลลิลิตร) ต้มวันละ 3 ครั้ง นาน 7 วันถึง 1 ปี โดยทำการทดลองกับผู้ป่วย 50 ราย ที่

เป็นโรคนี้และทางเดินปัสสาวะอักเสบ ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 80 ของผู้ป่วยปัสสาวะได้คล่องขึ้น ปัสสาวะใสขึ้นกว่าเดิม การศึกษาหน่วยหมวดแมว ได้นำหน่วยหมวดแมวมาทดลอง โดยใช้กึ่งและใบแห้ง 4 กรัม ชงน้ำเดือด 750 มิลลิลิตร ดื่มแทนน้ำตลอดวัน นาน 1-6 เดือน ซึ่งได้ทดลองกับผู้ป่วยจำนวน 23 ราย พบว่า นี้วในท่อไตขนาด 0.5 ซม. หลุดเองร้อยละ 40 และหายปวดนี้วร้อยละ 20 (วีระสิงห์ เมืองมัน, 2526) สมุนไพรบางชนิดได้ทำการพิสูจน์ และทดลองแล้วปรากฏว่า ไม่มีฤทธิ์ ตามที่มีการเชื่อถือกันจริง เช่น หญ้าคา ได้มีการทดลองฤทธิ์ในการขับปัสสาวะของสารสกัดเหง้าหญ้าคาด้วยน้ำในหนูขาวตัวผู้ พบว่า ไม่แสดงฤทธิ์ในการขับปัสสาวะ แต่กลับแสดงฤทธิ์ในทางลดปริมาณปัสสาวะ และทำให้จำนวนคลอไรด์ในปัสสาวะเพิ่มขึ้น (พินิตา กาญจนิก, 2509)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยสมุนไพร ซึ่งใช้เป็นยาตามการแพทย์แผนโบราณมาทดลอง เพื่อดูว่ามีฤทธิ์ในการรักษาตามความเชื่อของแพทย์แผนโบราณหรือไม่ จึงได้สนใจรากลากเตยหอม มีผู้ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ และรักษาโรคเบาหวานกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย และกล่าวกันว่าได้ผลดีสามารถทำให้อาการต่าง ๆ ของโรคทุเลาลงได้ (Burkill, 1935 ; เสงี่ยม พงษ์บุญรอด, 2519 ; Ministry of Public Health, 1979 ; เทพนม เมืองแมน และคณะ, 2533) ฤทธิ์ในการลดน้ำตาลในเลือดได้มีผู้ศึกษามาบ้างแล้ว แต่ฤทธิ์ในการขับปัสสาวะยังไม่มีการศึกษาและทดลองเลย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาฤทธิ์ในการขับปัสสาวะของรากลากเตยหอม โดยทำการทดลองในสุนัข โดยให้น้ำสกัดรากลากเตยหอมจำนวน 50 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ทาง nasogastric tube feeding โดยใส่เข้าทางปากลงสู่กระเพาะอาหาร เพื่อจะได้มาซึ่งผลสรุปดังกล่าว